

וידגו לרב בקרב הארץ – פיענוז ברכות יעקב ל(בני) יוסף

Solving the "Hand-Switch" Blessing לע"נ א"י מורתי מר"ח בית יצחק ורבקה ז"ל – ט' בטבת

(1) בראשית מח:

« ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה חלה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים: » ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה: » ויאמר יעקב אל-יוסף אל שדי נראה-אלי בלוי בארץ כנען ויברך אותי: » ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם: » ועתה שני-בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד-באי אליך מצרימה ליהם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו-לי: » ומולדתך אשר-הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם יקראו בנחלתם: » ואני » בבאי מפזן מטה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת-ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם: » וירא ישראל את-בני יוסף ויאמר מי-אלה: » ויאמר יוסף אל-אביו בני הם אשר-נתת לי אלהים בזה ויאמר קחם-נא אלי ואברכם: » ועני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם: » ויאמר ישראל אל-יוסף ראה פניך לא פללתי והנה הראה אותי אלהים גם את-זרעך: » ויציא יוסף אתם מעם ברביו וישתחו לאפיו ארצה: » ויקח יוסף את-שניהם את-אפרים את-מנשה ביימיו משמאל ישראל ואת-מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו: » וישלח ישראל את-ימיו וישת על-ראש אפרים והוא הצעיר ואת-שמאלו על-ראש מנשה שכל את-ימיו כי מנשה הבכור: » ויברך את-יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו אבותי לפני אברהם ויצחק האלהים הרעה אתי מעודי עד-היום הזה: » המלאך הגאלי אתי מכל-דע בדרך את-הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ: » וירא יוסף ברי-שית אביו ידימינו על-ראש אפרים וידע בעיניו ויתמך יד-אביו להסיר אתה מעל ראש-אפרים על-ראש מנשה: » ויאמר יוסף אל-אביו לא-כן אבי כי-זה הבדר שים מימין על-ראשו: » וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם-הוא יהיה-לעם וגם-הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא-הגוים: » ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישמך אלהים כאפרים וכמנשה וישם את-אפרים לפני מנשה: » ויאמר ישראל אל-יוסף הנה אנכי מת והיה אלהים עמכם והשיב אתכם אל-ארץ אבותיכם: » ואני נתתי לך שכם אחד על-אחיו אשר לקחת מיד האמורי בחרבי ובקשתי:

1 And it came to pass after these things, that one said to Joseph: 'Behold, thy father is sick.' And he took with him his two sons, Manasseh and Ephraim. 2 And one told Jacob, and said: 'Behold, thy son Joseph cometh unto thee.' And Israel strengthened himself, and sat upon the bed. 3 And Jacob said unto Joseph: 'God Almighty appeared unto me at Luz in the land of Canaan, and blessed me, 4 and said unto me: Behold, I will make thee fruitful, and multiply thee, and I will make of thee a company of peoples; and will give this land to thy seed after thee for an everlasting possession. 5 And now thy two sons, who were born unto thee in the land of Egypt before I came unto thee into Egypt, are mine; Ephraim and Manasseh, even as Reuben and Simeon, shall be mine. 6 And thy issue, that thou begetteth after them, shall be thine; they shall be called after the name of their brethren in their inheritance. 7 And as for me, when I came from Paddan, Rachel died unto me in the land of Canaan in the way, when there was still some way to come unto Ephrath; and I buried her there in the way to Ephrath--the same is Bethlehem.' 8 And Israel beheld Joseph's sons, and said: 'Who are these?' 9 And Joseph said unto his father: 'They are my sons, whom God hath given me here.' And he said: 'Bring them, I pray thee, unto me, and I will bless them.' 10 Now the eyes of Israel were dim for age, so that he could not see. And he brought them near unto him; and he kissed them, and embraced them. 11 And Israel said unto Joseph: 'I had not thought to see thy face; and, lo, God hath let me see thy seed also.' 12 And Joseph brought them out from between his knees; and he fell down on his face to the earth. 13 And Joseph took them both, Ephraim in his right hand toward Israel's left hand, and Manasseh in his left hand toward Israel's right hand, and brought them near unto him. 14 And Israel stretched out his right hand, and laid it upon Ephraim's head, who was the younger, and his left hand upon Manasseh's head, guiding his hands wittingly; for Manasseh was the first-born. 15 And he blessed Joseph, and said: 'The God before whom my fathers Abraham and Isaac did walk, the God who hath been my shepherd all my life long unto this day, 16 the angel who hath redeemed me from all evil, bless the lads; and let my name be named in them, and the name of my fathers Abraham and Isaac; and let them grow into a multitude in the midst of the earth.' 17 And when Joseph saw that his father was laying his right hand upon the head of Ephraim, it displeased him, and he held up his father's hand, to remove it from Ephraim's head unto Manasseh's head. 18 And Joseph said unto his father: 'Not so, my father, for this is the first-born; put thy right hand upon his head.' 19 And his father refused, and said: 'I know it, my son, I know it; he also shall become a people, and he also shall be great; howbeit his younger brother shall be greater than he, and his seed shall become a multitude of nations.' 20 And he blessed them that day, saying: 'By thee shall Israel bless, saying: God make thee as Ephraim and as Manasseh.' And he set Ephraim before Manasseh. 21 And Israel said unto Joseph: 'Behold, I die; but God will be with you, and bring you back unto the land of your fathers. 22 Moreover I have given to thee one portion above thy brethren, which I took out of the hand of the Amorite with my sword and with my bow.'

The questions:

- 1) Why does Yaakov invoke the blessing at לוז/בית-אל?
- 2) Why does he adopt מנשה ואפרים – to the exclusion of any other sons יוסף may have?
- 3) Why does Yaakov mention the death and burial of Rachel?
- 4) Why does he ask "מי אלה" after mentioning מנשה ואפרים by name?
- 5) Why does יעקב cross his hands instead of rearranging the boys?
- 6) Who is getting blessed here?
- 7) What is the meaning of the two blessings – האלקים... and המלאך...?
- 8) What is the meaning of Yaakov's explanation for his "hand-cross"? Why should אפרים get the "right-hand" blessing just because he has a brighter and more powerful future?
- 9) Why the addition of "placing Ephraim before Menasheh"?
- 10) Why does Yaakov end this interaction with the mention of his granting Yosef one "Shchem" over his brothers?

(2) בראשית לה

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאֹו מִפָּדֹן אֲדָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ: . וַיֹּאמֶר-לוֹ אֱלֹהִים שְׁמֹךְ יַעֲקֹב לֹא-יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: . וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׁדֵי פְרָה וְרִבְיָה גֹיִם וְקָהֵל גֹּיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ: . וְאֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִדְעֹךָ אֶחָדָךְ אֶתֶּן אֶת-הָאָרֶץ:

(3) בראשית כה:כג

וַיֹּאמֶר ה' לֵה שְׁנֵי גִיִּים בְּבִטְנְךָ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶדְךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מְלֹאִם יֵאָמְרוּ וְרֵב יַעֲבֹד צַעִיר:

(4) מפת החנייה במדבר

